
Opiumsdrømmer

FRA ARKIVET

JULIE DIDRIKSEN

julie.didriksen@tidsskriftet.no

Tidsskriftet

I Tidsskriftet nr. 1/1930 forteller legen C. Hafstad om hvor lett det kan være å skrive ut en resept man kanskje ikke burde ha gjort. Klok av skade begynner han et detektivarbeid for å finne igjen kvinnen med opiumsresepten (Tidsskr Nor Lægeforen 1930; 50: 44–5).

Egertorget, 1924, Foto: Anders Beer Wiise / Oslo Museum / I offentlig eie

---

Lægen som detektiv eller quae nocent, docent.

En middelaldrende frue trer inn på kontoret. Hun heter fru M. T.g.n. og bor i A.-gaten nr. 18. Hun hadde for en del år siden gjennomgått en betendelse i galdeblæren med avgang av en sten, så stor at overlæge N. N. var blitt berømt, da han viste den frem. At hun kom sig var et under. Nu i går kjente hun igjen smerter opunder brystet og blev kvalm, hun gikk da med engang til sengs og tok et grøtomslag.

«Men nu er det det da, doktor, at jeg må ha med mig opium, så jeg kan være trygg. Jeg må få 100 gram, nei ikke tinktur, for den kaster jeg op av, men vinum»

– Nu er det det, at min mann er skibskaptein, og han, min datter og jeg reiser iovermorgen til Antwerpen, hvor båten venter. Det er en såkalt tankbåt, en svær båt med 48 manns besetning, 3 styrmenn og 3 maskinister. Båten er på 18 000 tons. Vi skal til Mosambique-kysten, på østkysten av Afrika. Vi går helt ned til Kerguêlen og opover til Madagaskar, vi har fast stasjon i Durban. Vi damer pleier aldri få være med ned i det min mann kaller stormcentret. Da opholder vi oss i land. Nei, jeg er aldri redd, uten når min mann opholder sig på broen om natten, da tenker jeg bestandig, at det er noget galt på ferde. Vi er borte halvannet år på en sånn tur. Jeg har vært med min mann i mange år, av og til har vi hatt barnene med. Ellers var jeg så heldig da barnene var små, at de var hos min mor, så jeg kunde reise med min mann. Men nu er det det da, doktor, at jeg må ha med mig opium, så jeg kan være trygg. Jeg må få 100 gram, nei ikke tinktur, for den kaster jeg op av, men vinum. Ja, vinum «opi», takk. Men var det ikke likeså godt jeg fikk påtegnet resepten tre ganger for sikkerhets skyld? For når anfallene kommer, ja De vet best selv doktor. Og så må jeg få brom for sjøsyke. Jo det hjelper, en spiseskje 3 ganger daglig, 2 dager før man reiser, hjelper absolutt. Takk, jeg løser selv op i vann. Takk, 15 gram i hver pakke, jeg tenker vi sier 3 pakker. Min datter er reist til Tønsberg for å heve penger til vår reise til Antwerpen, rederen er nemlig i Tønsberg. Min datter er så forskrekkelig tykk, så hun kommer i morgen, nei iovermorgen, og da betaler hun for oss begge to på en gang. Ja, nettopp der sitter smerten ja, å om jeg igjen skal få et så gruelig anfall. Olivenkur! Jo takk, jeg skal huske på det. Adjø da. Også min lille datterdatter var hos Dem, husker De ikke henne med den sterke feber, R. S. 7 år? Nei tenk, gjør De ikke det? Adjø så lenge, – Adjø, adjø.

«Hvad var det hun sa? Mosambiquekysten, Kerguêlen, opium, takk ikke tinktur, men vinum «opi». Vinum! Jeg roper det høit»

Gjennomgåelse i tankene av kasus. For sikkerhets skyld gjennemsøkning av protokollen. Ingen M. T.g.n, ingen R. S., 7 år. – Hvad var det hun sa? Mosambiquekysten, Kerguêlen, opium, takk ikke tinktur, men vinum «opi». Vinum! Jeg roper det høit. – Hvad var det vår høit skattede lærer i farmakologi,

prof. E. Poulsson kalte det: Opiums-drømmer. Jeg ser atter for mig det gamle, støvede farmakologi-auditorium og hører professoren tale om de fantasifulle skildringer, opiofagerne gir av sine opdiktede opplevelser. – A-ha, der gikk du i vannet, min venn. Tømmer hun hele flasken, så – hvordan er det, er ikke kollega O. anklaget for uaktsomt drap? Best å agere detektiv.

«Tømmer hun hele flasken, så – hvordan er det, er ikke kollega O. anklaget for uaktsomt drap? Best å agere detektiv»

Opringning til byens forskjellige apotek. Apotek A. – Nei, hun hadde ikke vært der, skulde være oppmerksom på det. Apotek B. – Dessverre nettop ekspedert 100 gram vin. opii. Adressen er vel falsk, men husundersøkelse skulde hurtigst mulig bli iverksatt. En liten pike kom og hentet opium til samme menneske iforgårs. Hun sa at moren led av mavetuberkulose. – Ser vi det. – Apotek C. – Å, hun er godt kjent her, kommer gjerne etter stengetid. Hun vanker på apotekene D. og E. Apotek D. – Henne kjenner vi god. Hun er forresten sluttet her, for vi jaget henne, betalte ikke ser De. Ring til apotek E., hun bor der i nærheten. Apotek E. – Åjoda, hun er stadig gjest her. Hun bor i G.veien, vårt bud har sett henne der i et vindu. Opringning fra apotek E. – Vårt bud sier, at fru M. t.s.n. bor i G.veien nr. X – Ja, det hjelper ikke mig, for min dame heter fru M. T.g.n. – Nei, kjære dem, det er henne, hun bruker 3 etternavn, T.g.n., T.s.n. og J. – Tusen takk, da skal hun knipes.

«En liten pike kom og hentet opium til samme menneske iforgårs. Hun sa at moren led av mavetuberkulose. – Ser vi det»

Kl. 14 bestiger jeg en trikk. Ny trikk på Ekertorvet. Der er vi endelig fremme. Jeg kommer inn gjennom en hvelvet port. Første etage, der står navnet. Jeg trykker på knappen. Silentium. – Madame befinner seg i Nirvana. Ny og vedholdende ringning. Det kan inte hjälpas, som bror svenske sier. Madame må vekkes. Ringningen reiteres. Tålmodighet må til. Endelig høres tassende skritt. Jeg auskulterer, gangen er ustø hos den kommende. Spent forventning! Er det min dame? Døren går forsiktig op. Per Iovem! Det er madame. Hun stirrer mistroisk på mig, kjenner mig ikke igjen med det samme. – Ja, så sannelig er det Dem. Kjenner de mig igjen? Jeg er o.s.v., som de for 4 timer siden beærte med besøk.

«Overrumplingen var fullstendig. Hennes strågule ansikt blev langt, ansiktsuttrykket forlegent, øinene redde»

Overrumplingen var fullstendig. Hennes strågule ansikt blev langt, ansiktsuttrykket forlegent, øinene redde. – Jeg må nok få tilbake resepten, De fikk. Fruen gjør helomdreining og finner resepten frem av håndvesken. – Vær så god, her er den, og her konvolutten. – Takk, men hvor er flasken? – Den står i badet. Fruen vakler inn i badet. – Her skal De se, jeg har tømte litt over på en liten flaske, så det er hendigere for mig. – Takk, hell over igjen. – Vær så god, her er flasken deres. – Takk, nu skal De se. Jeg tømmer innholdet i badekarret, fruene skruer kranen op. Flasken skylles, ikke så meget som lukten

av opium blir tilbake. Til avskjed vifter jeg med resepten, idet jeg inntrengende anbefaler henne som et passende oppholdssted Psykiatrisk klinikk, Vinderen eller avd. 6, Ullevål.

«Et ganske lærerikt tilfelle. Quae nocent, docent, av skade blir man klok»

Seierstolt skritter jeg hjemover. – Den klarte du fint, min venn. Et ganske lærerikt tilfelle. Quae nocent, docent, av skade blir man klok. Men som jeg skynder mig av sted til min beskjedne bydel i øst med kvinner som er vant att arbete hela da'n, och inte så fördärfvade som kvinnorna i sta'n, d. e. i vest, gjør jeg nogen små refleksjoner:

1. Hadde fruén latt sig nøie med 10, ja selv om hun hadde tryglet om 30, ja kanskje endog 50 gram, og hadde hun tatt til takke med tinctura opii og ikke forlangt spesielt vinum opii, – så vilde hun fått sin rus. Det er lett nok å si, at det er lægen og ikke den syke, som bestemmer hvad og hvor meget. Den erfarne kjenner nok tiraden: – Det og det har jeg fått av min læge, som jeg ikke nu kan treffe, så og så meget må jeg ha. Altfor ofte handler man å la kjøbmann: – Behag å undersøke om varene er efter ønske.
2. Mon tro, hvor ofte vi læger gir resepter i utrensmål på narkotika?
3. Hvem tar sig av de ulykkelige, til narkotika vennede individer?

Efterskrift. Mange kolleger har sikkert i de siste par år hatt besøk av en ung mørk, vakker dame, som har, å sånne menstruasjonssmerter og bare opium hjelper. – Undersøkelse? Takk ikke denne gang.

Oslo, 14. desember 1929. C. Hafstad.

Publisert: 18. mai 2026. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.26.0144
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 19. juni 2026.